

Milline on tänapäevane õpikeskkond?

Oisu, 5. august 2025

Katrin Koov ja Triin Vaino
b210 arhitektid / EKA / EAL

b210

EKA

EAL

MUUTUV KOOLIRUUM

Arhitektide Liidu juhend tänapäevast õpikäsitus-
toetava koolikeskkonna kavandamiseks

MUUTUV KOOLIRUUM

Eesti Arhitektide Liidu juhend tänapäevast õpikäsitus-
toetava koolikeskkonna kavandamiseks (2019)

Koostajad: Kadri Klementi, Katrin Koov, Terje Ong

Koostöös Tartu Ülikooli liikumislabori ja haridusministeeriumiga

Kujundus: Tuumik

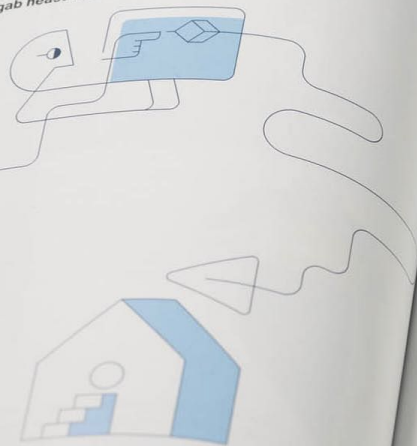
SAMM- SAMMULT HEA KOOLIRUUMINI

MUUTUSE ETAPID

Koolikeskkonna muutmine – olgu selleks päris uue koolihoone rajamine, olemas-
oleva renoveerimine või väike isetehtud ümberkorraldus ruumis – jaguneb kõige
disemalt kolmeks:

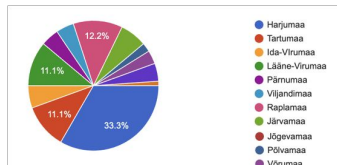
teülesanne → projekt → ehitamine

tunduda, et päris töö algab projekteerimisega, kuid tegelikult on kõik kolm
ei võrdse kaaluga. Hea kool algab heast lähteülesandest.

Kooliruum on

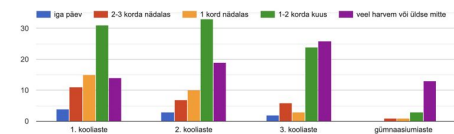
- 1 Põhikooli riik-
Õppekeskk-
Õppekeskk-
koostust, m-
Õppimise kä-

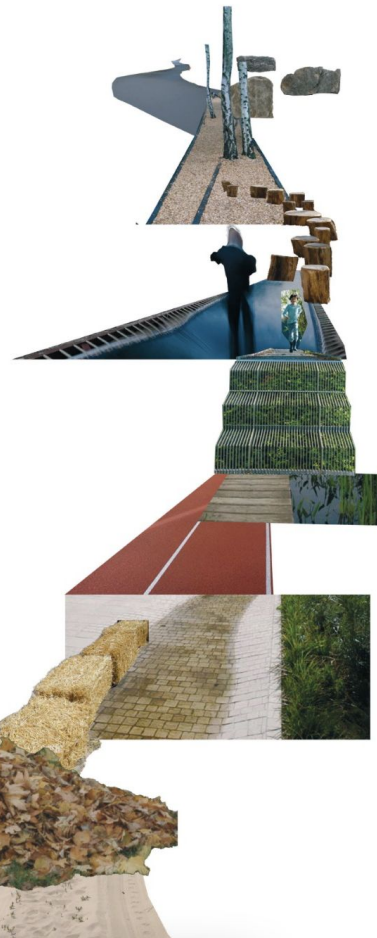
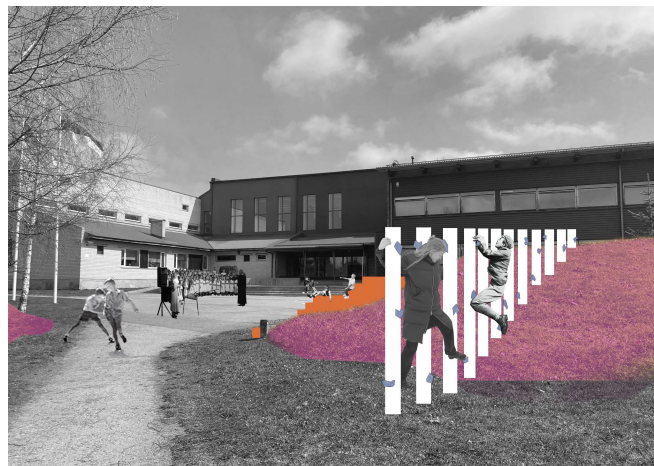
Kas tahaksite, et õuetunde
toimuks sagedamini?
Jah, eriti rahegal
(3. klassi õpilased)

3. Kui vastasite esimesele küsimusele jaatavalt, siis millise sagedusega õuesõppe tunde läbi viiakse? Palun vastake koolistatne kaupa, keskmiselt. (kui teie koolis pole kas gümnaasiumiastet või põhikooli osa, siis valige vaid omale sobivad read)

Copy

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
25	Kooli orel / maastik	Katkeks	Katkeks või kooli al	Võrkpall (kooli al)	Kooli al (kooli al)	Terrass	Kooli al (kooli al)	Kooli al (kooli al)	Kooli al (kooli al)	Kooli al (kooli al)
1	Õuesõpe / kooli al									
2	Puue kooli / kooli al									
3	Kooli al / kooli al									
4	Kooli al / kooli al									
5	Kooli al / kooli al									

Eesti koolide uuring
2023-2025

EKA Arhitektuuriteaduskond

Lasteaed on alushariduse riikliku õppekava alusel alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus turvalises, eakohases, mängulises ning arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas toetatakse kolme- kuni seitsmeaastaste laste üldoskuste arengut ning selliste teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks ja edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus.

"Õppekeskkonnana mõistetakse õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles õpilased arenevad ja õpivad. Õppekeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab põhihariduse alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone."

I KOOL ON VAIMNE RUUM

- õppida saab igal pool
- õppimise asukoht sõltub ülesande iseloomust
- keskkond pakub valikuid nii õppimiseks kui puhkamiseks

Pildi allikas: Freepik

II KOOL ON SOTSIAALNE RUUM

- kooliruum võimaldab nii formaalset kui ka informaalset suhtlemist
- kooliruum loob ühtekuuluvustunnet
- kooliruum pakub ka omaette olemise võimalusi

Pildil Viljandi Riigigümnaasiumi mitmekesine aatrium. Arhitektuur: Salto arhitektid

III KOOL ON FÜÜSILINE RUUM

- füüsiline keskkond on tähtis osa kooli identiteedist
- füüsiline ruum mõjutab nii õppimise kui suhtlemise kvaliteeti
- füüsiline ruum saab nii toetada kui ka pärssida laste arengut

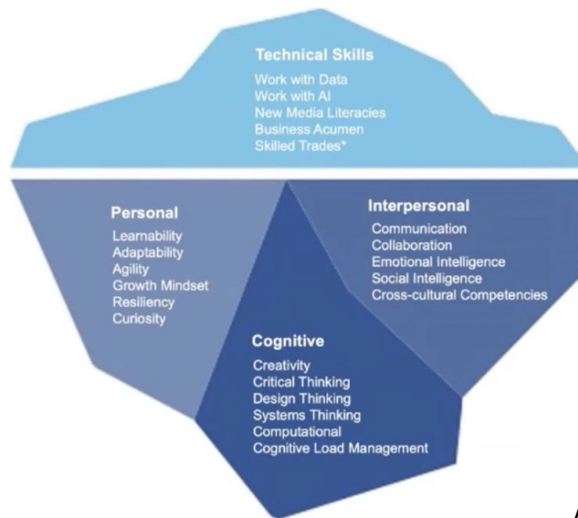
Pildil Haapsalu Põhikooli liikuma ja mängima kutsuv aatrium. Arhitektuur: 3+1 arhitektid
Foto: Tõnu Tunnel

Väljakutsed:

Tulevik on muutlik, ebakindel ja kompleksne.

Et sellises keskkonnas areneda ja edukas olla, peavad inimesed olema **kohanemisvõimelised ja paindlikud, aga ka kriitiliselt ja süsteemselt mõtlevad, innovatiivsed, empaatilised ja koostöövõimelised.**

Töömaailma ootustes on teadmised ja oskused ainult jäämäe veepealne osa:

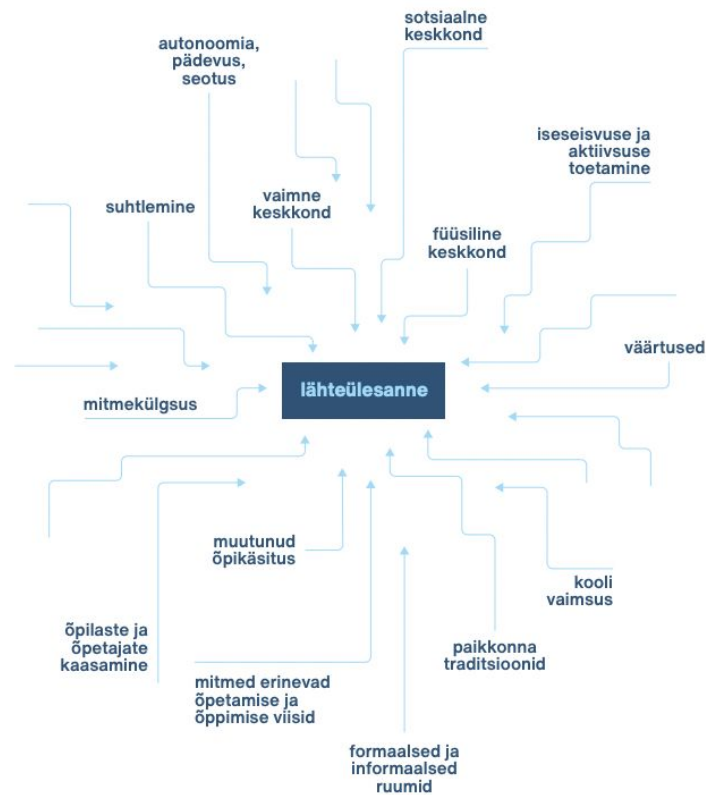
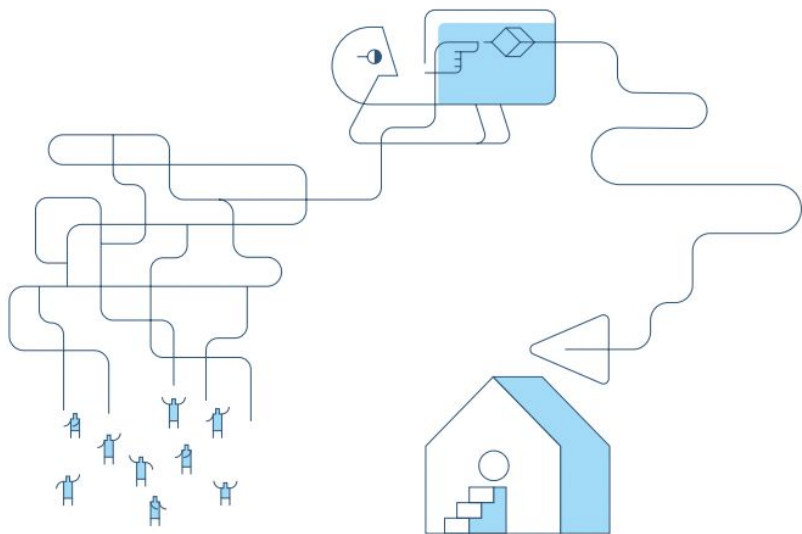

Allikas: Designing Learning Spaces. The Future is Here and Now. Aileen Strickland McGee Workspace Futures / Steelcase

Millest algab hea õpikeskkonna kavandamine?

Hea kool+lasteaed algab heast lähteülesandest

lähteülesanne > projekt > ehitamine

Küsimused

(nii kooli kui lasteaia kohta)

- Millised on praegused väärtused, mida tuleks hoida?
- Millised on uue ühishoone võimalused kogukonna vaates?
- Mida sooviksite kooli+lasteaia õuealal näha?
- Milliseid liikumis- ja õppimisvõimalusi näete ümbruskonnas?
- Millest veel unistad?

Milline on hea õppimise ruumi retsept?

Hea õpikeskkond on:

(laiemalt)

- õppijakeskne
- iseseisvust toetav
- sotsiaalne
- kogukondlik

(ruumiliselt)

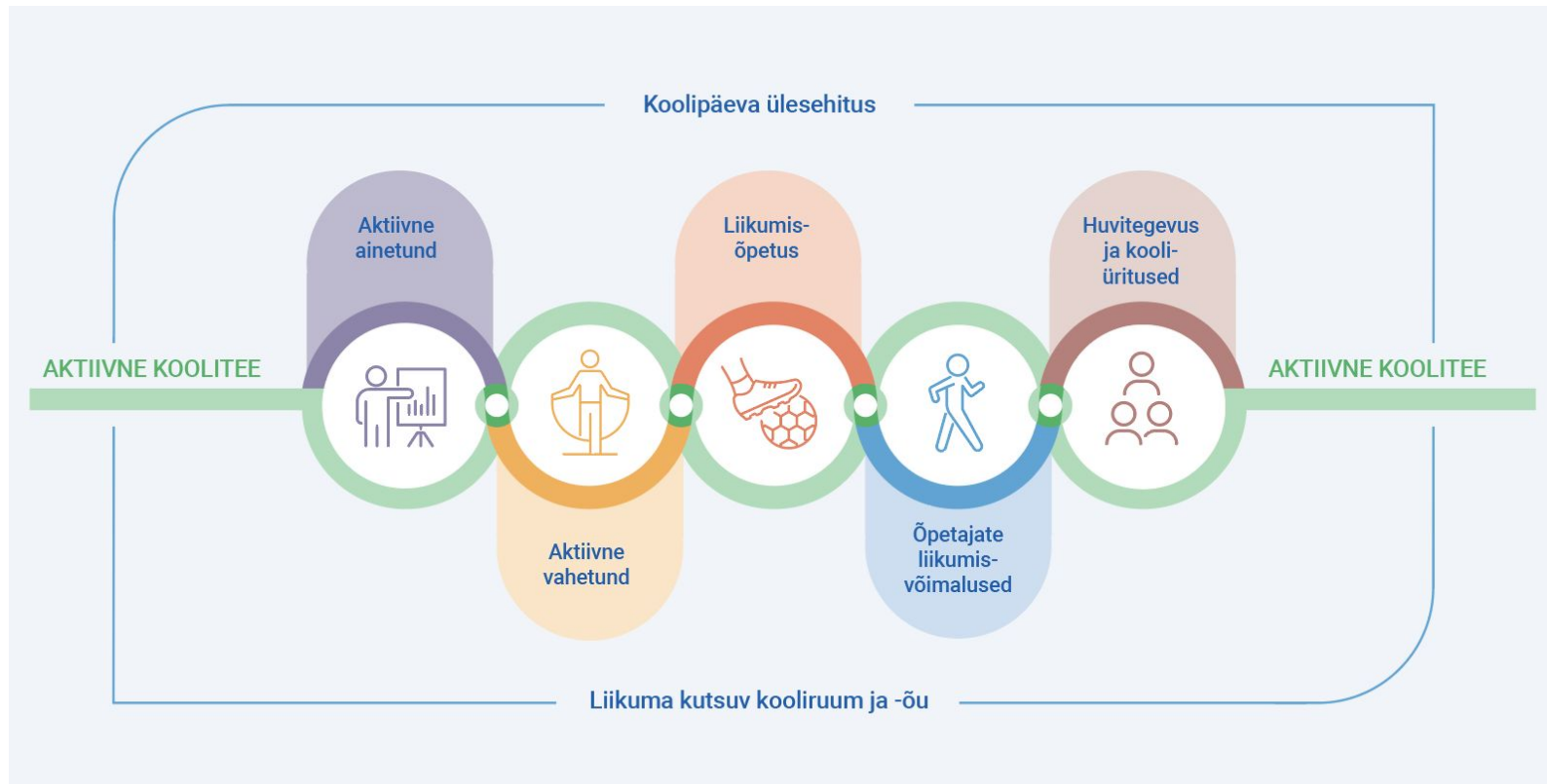
- paindlik (kohandatav, ristikasutatav)
- vaheldusrikas (põnev, inspireeriv)
- loetav (kutsuv, lihtne orienteeruda)
- tervislik (liikuma kutsuv ja puhkamist võimaldav)

EKA kooliuuringu põhjal (2025)

Rakvere põhikoolide tööõpetuse maja, KUU arhitektid
Foto: Tõnu Tunnel

Aktiivse koolipäeva ülesehitus

Koolikorraldus on oluline osa õpikeskkonna toimimisest. Joonis: TU Liikumislabor

Näiteid hästi toimivatest õpikeskkondadest

Lasteaia õueala pakub mitmekülgset mängu- ja õpikeskkonda
Pildil: Tartu Naerumaa Lasteaed
Maastikuarhitektuur: Tajuruum
Foto: Erge Jõgela

Õueala arendab meelelisi kogemusi ja pakub võimalusi ise taimi kasvatada
Pildil: Tartu Naerumaa Lasteaia taktiilrada ja peenrad
Maastikuarhitektuur: Tajuruum
Foto: Erge Jõgela

Lasteaia ühisruum toetab loovat mängu, suhtlemist ja liikumisharjumusi
Pildil: Tartu Lotte Lasteaia keskne saal
Arhitektuur: Kavakava
Foto: Aivo Kallas

Aknalauad ja mööbel arvestavad laste kasvuga
Pildil: Tartu Lotte Lasteaed
Arhitektuur: Kavakava
Foto: Aivo Kallas

Sisekujundus on mänguline, materjalid naturaalsed, vahendid asuvad käeulatuses
Pildil: Pärnu Raja lasteaed
Arhitektuur ja sisearhitektuur: Kaos Arhitektid
Foto: Paco Ulman

Sisekujundus on mänguline, vahendid asuvad käeulatuses
Pildil: Pärnu Raja lasteaed
Arhitektuur ja sisearhitektuur: Kaos Arhitektid
Foto: Paco Ulman

Aktiivne koolitee on oluline osa koolipäevast, mis toetab autonoomiat ja tervislikke liikumisharjumusi
Pildil: Tartu Kesklinna kooli sissepääsuala
Arhitektuur: Salto
Foto: Liikuma Kutsuv Kool

Koolihoov on orgaaniline osa avalikust ruumist, mis on kasutuses igal ajal
Pildil: Mart Reiniku kooli hoov
Maastikuarhitektuur: Anna-Liisa Unt
Foto: Airika Harrik

Sissepääsuesine “aeglane ruum” soodustab informaalset suhtlemist ning on ühtlasi kooli “visiitkaart”

Pildil Narva riigigümnaasium
Arhitektuur: Salto
Foto: Katrin Koov

Koolihoov on ka kogukonnale avatud sündmuste ruum

Pildil: Viljandi riigigümnaasium, Arhitektuur: Salto

Foto: Viljandi RG

Koolihoovis on õuesõppe ja aktiivsete ainetundide jaoks loodud toetav taristu

Pildil: HUVI õuesõppe paviljon, Arhitektuur: b210

Foto: Keijo Koort

Koolihoov on kasutuses ning avatud kogukonnale aastaringselt iga ilmaga
Pildil: Saunalahti kool Soomes
Arhitektuur: Verstas
Foto: Tuomas Uusheimo

Viljandi Gümnaasium, 2013
arhitektuur: Salto
sisearh: Pille Lausmäe SAB

Õuemeinek on loomulik ja sujuv: garderoob jääb tee peale

Aatrium on koolimaja süda, kus toimuvad kohtumised, sündmused, aktiivne suhtlemine
Pildil: Järveküla kool
Arhitektuur: Sweco
Foto: Reio Avaste

Trepid on ägedamad kui liftid – vaheldusrikas keskkond innustab liikuma
Pildil: Skovbakke kool Taanis
Arhitektuur: Cebra
Foto: Adam Mörk

Koolikeskkond pakub mitmekesiseid klassiruumide lahendusi

Pildil: Frederiksbjerg'i kool Taanis
Arhitektuur: Henning Larsen
Foto: Hufton+Crow

Õppimise ruume on nii formaalseid kui informaalseid

Pildil: Haapsalu põhikool
Arhitektuur: 3+1 arhitektid
Foto: Tõnu Tunnel

Paindlikku ruumi on lihtne kasutada
erinevateks tegevusteks ja sündmusteks
Pildil: Viljandi riigigümnaasium
Arhitektuur: Salto
Foto: Viljandi RG

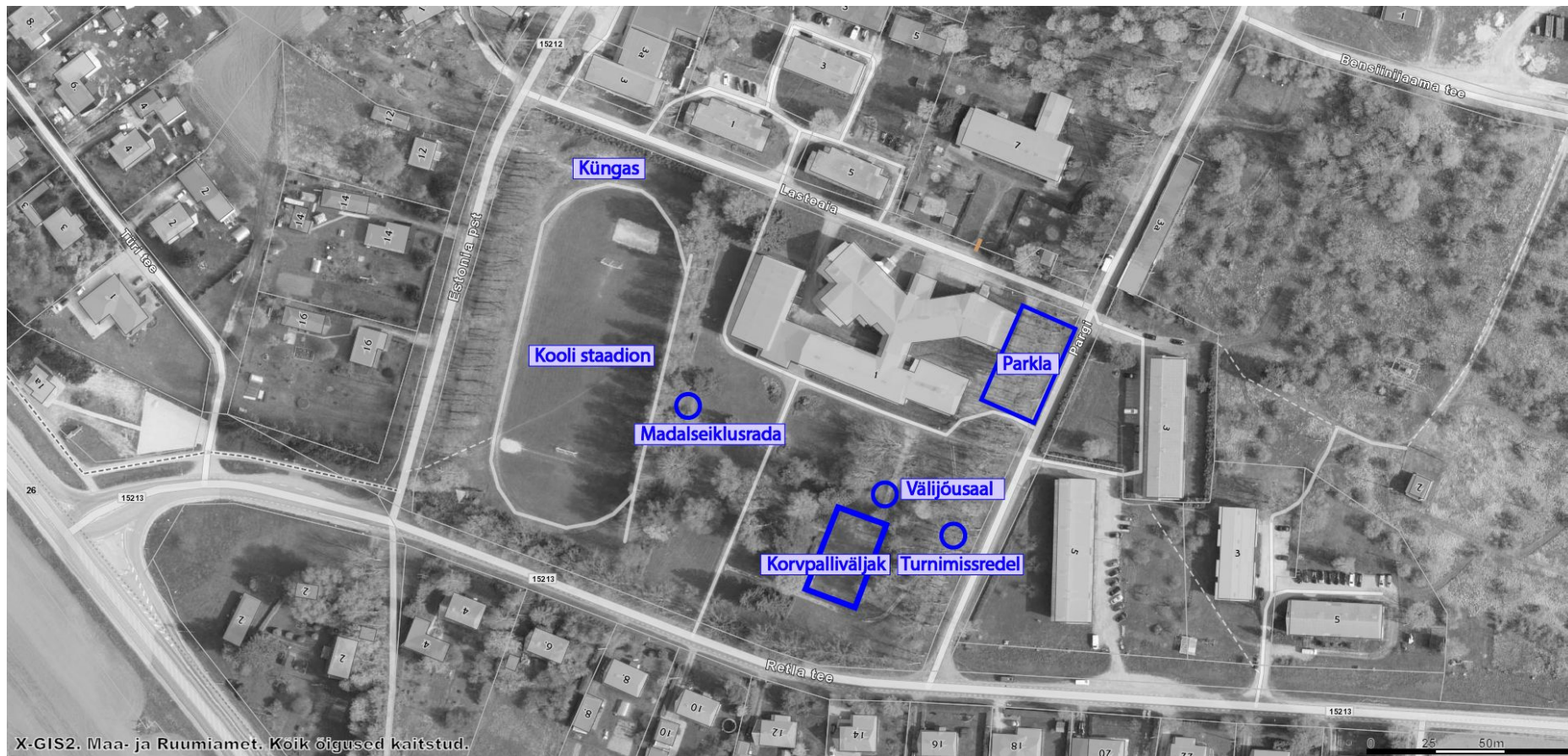
**Retla-Kabala kooli ja lasteaia arhitektuurivõistlus
lähteülesande (lühit)utvustus**

Arhitektuurivõistluse eesmärk on leida parim kavand kooli, lasteaia ja raamatukogu ühise õppehoone ning välialade rajamiseks.

- Ideekavand peab olema **kõrgetasemelise arhitektuuriga ja toetama muutunud õpikäsitust.**
- Arhitektuurilahendus peab olema **ehituslikult optimaalselt realiseeritav** ning võimaldama pikaajaliste hoolduskulude kokkuhoidu.
- Kooliõu, lasteaia hoov ja avalik ruum peavad olema **kõrgetasemelise maastikuarhitektuuriga**, arvestama ajaloolise kontekstiga ning soodustama uute õppemetoodikate kasutuselevõttu (nt aktiivsed ainetunnid, õuesõpe, liikumisõpetus).
- Kooliõu peab pakkuma mitmekesiseid tegevusvõimalusi **nii kooliperele kui ka aleviku kogukonnale.**

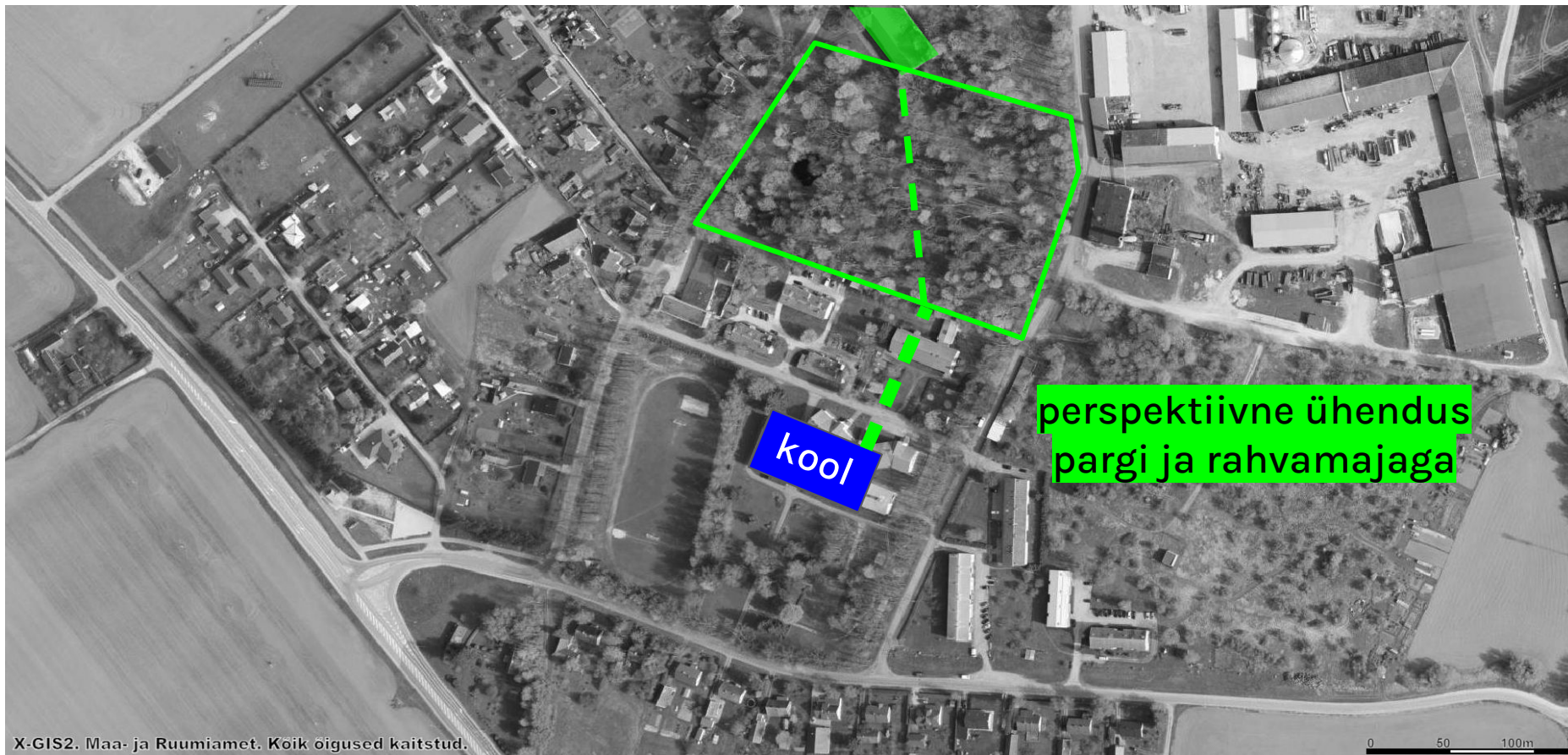

Olemasolevad käiguteed kooli ja läbi kooli territooriumi

Olemasolevad tegevuskohad koolihoovis

X-GIS2. Maa- ja Ruumiamet. Koik õigused kaitstud.

Ühendus pargiga läbi tühjaks jääva lasteaia hoone krundi

I. KORRUSE PLAAN

The floor plan shows a complex layout with various rooms and corridors. Key areas include:

- Top Left:** A large room labeled "VÕRKA" (Net) and a smaller room labeled "KORIDOR" (Corridor).
- Top Center:** A large room labeled "VILJANDI KLAS" (Viljandi Class) and a smaller room labeled "ÕPETAJATE KÕRGEKOOL" (Teacher's Higher School).
- Top Right:** A large room labeled "RAAMATUKOGU" (Library) and a smaller room labeled "ÕPETAJATE KÕRGEKOOL" (Teacher's Higher School).
- Bottom Left:** A large room labeled "VÕRKA" (Net) and a smaller room labeled "KORIDOR" (Corridor).
- Bottom Center:** A large room labeled "ÕPETAJATE KÕRGEKOOL" (Teacher's Higher School) and a smaller room labeled "RAAMATUKOGU" (Library).
- Bottom Right:** A large room labeled "RAAMATUKOGU" (Library) and a smaller room labeled "ÕPETAJATE KÕRGEKOOL" (Teacher's Higher School).

A red dashed line runs vertically through the left side of the plan, indicating a boundary or section line.

Olemasolev koostis

**Olemasolev koolihoone
lammutatakse, kuna see ei vasta
energiatõhususe nõuetele,
lasteaija ja kooli tänastele ruumi-
vajadustele ning nüüdisaegsele
õpikäsitusele.**

LIIKUMINE

Üldised nõuded õpikeskkonnale:

- Uus õppehoone koos olemasoleva spordisaaliga ja selle ümbruse maastik kavandada nii, et sellest kujuneks terviklik õpikeskkond ja kogukonna keskus, mis on avatud pargialale ning millele on tagatud turvalised juurdepääsud nii koolibussi, auto, jalgsi kui ka jalgrattaga.
- Teha ettepanekud välialade sidumiseks Oisu mõisa pargiga.
- Kooli ümbruse lahendus peab soodustama tervislikku aktiivset eluviisi ja suunama keskkonnasõbralikult liikuma. Autode juurdepääs ja parkimiskohad kavandada nii, et need ei ristuks oluliste jalakäiguteedega.
- Hoone kavandamisel tuleb tagada eraldi kolm sissepääsu: kool, lasteaed ja raamatukogu.

ÕPPIMINE

Üldised nõuded õpikeskkonnale:

- Koolikeskkond peab olema õppima innustav: eluline ja kaasav, vaheldusrikas, paindlik, ristikasutatav ning erinevatele tegevustele kohandatav, liikuma kutsuv ja õuesõpet soodustav.
- Füüsiline keskkond peab olema osa õppimisest, avastamisest, teistega arvestama õppimisest ja inimeseks kasvamisest. Võistlustöö peab pakkuma ruumi, mis seda kõike võimaldab: suhelda ja omaette olla, õppida läbi kogemise ja õppida esitama küsimusi end ümbritseva kohta.
- Arhitektuurilahenduses kasutada loodussõbralikke ja kliimakindlust parandavaid lahendusi ning väliruumis looduspõhiseid lahendusi.
- Koolimajas tuleb vältida pikki, kitsaid ja pimedaid koridore ning tupikteid.

RUUMIPROGRAMM

KOKKU 1411 m² + 200m² võimla (netopindala)

Võrdluseks: praegune kompleks 4260 m² + võimla

Uue hoone maht on ca 33% praegusest (ilma lasteaiia hooneta)

	Ruumi nimetus	Kokku (tk)	Pindala (m ²)	Kokku	Selgitused
KOOL	Klassiruumid	8		288	
	Klassiruum	4	32	128	2,0m2/õp = 120
	Käsitöö klass	1	40	40	
	Õppeköök	1	40	40	
	Tehnoloogiaõpetuse klass	1	40	40	
	Muusikaklass	1	40	40	Lasteaiaga ühine
	Admin. ja tööruumid	7		134	
	Õpetajate tuba	1	30	30	Lasteaiaga ühine
	Direktori kabinet	1	20	20	
	Õppejuhi kabinet	1	20	20	
	Majandusjuhataja kabinet	1	16	16	
	Logopeedi tööruum	1	16	16	Lasteaiaga ühine
	Sotsiaalpedagoogi tööruum	1	16	16	
	Tervishoiutöötaja tööruum	1	16	16	Lasteaiaga ühine
	Abiruumid	3		172	
	Õppevahendite ruum	1	10	10	
	Aula/auditoorium	1	72	72	Lasteaiaga ühine, 72 ruutmeetrit
	Koolisõõkla koos köögiga	1	90	90	Lasteaiaga ühine
	Üldpind			267.3	Kuni 45% kasulikust pinnast
	Riidehoid	1			
	Personali riidehoid	1			
	Tualettruumid	3			
	Koristusvahendid	1			
	Soojasõlm	1			
	Elektrikilbi ruum	1			
	Ventilatsioonikamber	1			
	Hoiuruum (tööriistad jms)	1			
	Jalutuskoridorid				
	Trepikojad				
LASTEAD	Rühmaruumid	8		280	
	Rühmaruumid	2	60	120	3,0m2 lapse kohta
	Magamisruum	2	40	80	2,0m2 lapse kohta
	Tualettruum	2	20	40	1,0m2 lapse kohta
	Riietusruum	2	20	40	1,0m2 lapse kohta
	Abiruumid	3		30	
	Õppevahendite ruum	1	10	10	
	Pesuruum	1	10	10	
	Õuemänguasjade hoiuruum	1	10	10	
RAAMATUKOGU	Raamatukogu	2		220	
	Üldruum/saal	1	200	200	
	Töö- ja puhkeruum	1	20	20	
	Abiruumid	2		20	
	Hoidla	1	20	20	
	Tualettruum	1			

Küsimused

(kooli, lasteaia ja raamatukogu kohta)

1. Millised on praegused väärtused/identiteet, mida tuleks kindlasti hoida?
2. Millised on uue ühishoone võimalused kogukonna vaates?
3. Mida sooviksite kooli ja lasteaia õuealal näha?
4. Milliseid õppimis- ja liikumisvõimalusi näete ümbruskonnas?
5. Millest veel unistad?

